

kojega čemo svoj zavjet obnavljati, kojega čemo klonule prosvjetitelje sokoliti, kojega čemo dana složit svoje sile za veliki i teški narodni rad. — Srbi, Hrvati i Slovenci! — Molimo Vas i pozivamo, da na uspomenu J. J. Strossmayera dne 4. veljače 1922. priredite svečane sastanke, na kojima ćete dolično spomenuti njegovu veliku uspomenu, govoriti o potrebi i vrijednosti prosvjete, raspravljati o sredstvima i načinu, kako čemo je najlakše i najbrže proširiti do zadnje kolibe u našoj domovini. Tom zgodom razvedrité i uzdignute svoje duše pjesmom i glazbom. Kod toga saberite za prosvjetni rad nešto novaca, jer bez toga se u ove skupe dane raditi ne može. — Južni Slaveni! Makar smo počepani u razne stranke i strančice, makar imademo razne nazore na svijet, makar nas dijele staleski i lični interesi, toga se dana složimo u jednoj misli i težnji, svima neka nam svjetli jedna lijepa i sjajna zvijezda — prosvjeta. Toga dana neka se složo sve naše duše u moćnu harmoniju, koja će nas ojačati, da stvaramo veliko djelo — djelo prosvjetljenja samih sebe — djelo izgradnje naše narodne kulture. — U Zagrebu, 1. prosinca 1921. — **Prosvjetni Savez.** Predsjednik: Prof. dr. M. pl. Čačković. Tajnik: Prof. Fr. Novljan.

— **O sluhu in gluhoti** predava tovaris Vilko Mazi dne 17. decembra ob 17. uri v risalnici državnega zavoda za gluhozeme, Zaloška cesta 5. I. nadstr.

— **Tečaj poljskega jezika** se vrši vsak četrtek ob 18. v realni gimnaziji na Poljanski cesti.

— **17. studenoga 1921 umro je u Osijeku** uvaženi hrvatski pedagog i književnik Ljuboje Dlustuš, koji je u ovim krajevima mnogo poradio za narodno osvješćenje, pridizanju prosvjetnih institucija, a svojedobno organizovao školstvo u Bosni i Hercegovini, širio ljubav i međusobno poštivanje itd., pa mu je kao takvom svjetla uspomena u hrvatskom narodu i kod Slavena uopće. To nas je potaklo, pa je potpisani klub odlučio, da mu se na groblju Sv. Ane podigne dolični nadgrobni spomenik, a na kući, gdje je umro, čedna spomen-ploča. Umoljavamo, da u tu svrhu pošaljete umjerenu svotu i poradite oko sabiranja prinosa među znancima i pokornikovim štovateljima. Prinosi se šalju na upravu Kluba hrvatskih književnika u Osijeku, I. (Čajev trg 4.) ili člana upr. odbora Josipu Glembay (Osijek, I. Pejačevićeva ul. 34.), koja će o tom voditi posebni iskaz. — Za K. H. K. u O. R. F. Magjer, predsjednik, B. Šram, tajnik.

— **Dolnja Lendava.** Državna osnovna šola je priredila dne 5. decembra t. l. v dvorani »Hotel Krona« Miklavž. Popoldne ob 15. uri so uprizarili učenci državne osnovne in državne meščanske šole pod vodstvom učitelja Mirko Klanjšček in učiteljice Ivanke Runove igro »Čista vest«, ki je uspeła nad vse pričakovano. Obema priznanje za njih trud. — Po igri je nastopil Miklavž, ki je bil za prekmurske malčke nekaj novega. Bili so vsi učenci obdarovani. Dvorana je bila nabito polna. Med udeleženci je bilo tudi veliko število odrastlih, znak, da je veliko zanimanje za staroslovenske običaje, ki se bodo polagoma zopet upeljali. Vsem, ki so sodelovali, posebno pa darovalcem prispevkov, srčna hvala. — Vodstvo državne osnovne šole.

— **Životopis Fran Erjavca,** ki je omenjen v Fran Erjavčevi zbirki izbranih spisov za mladino je pričel v letnem poročilu I. m. šole v Ljubljani g. Ivan Bele, tedaj mestni učitelj na tej šoli in ne gospodarski strokovnjak I. Bele, kakor je navedeno. Ta životopis je vzbudil splošno pozornost, Ponatisnil ga je tudi »Ljubljanski Zvon.« Ako nam bo dovolil prostor se povrnemo nanj tudi mi, ker je zelo dober vir iz katerega črpa vsak, ki hoče poznati Erjavca. Ob tej priliki opozarjamo na Erjavčeve zbrane spise za mladino, ki so pravkar izšli v učiteljski tiskarni.

— **V založbi Glasbene Matice v Ljubljani** so izšle narodne pesmi Beneških Slovencev, katere je zbral in uredil Rihard Orel. Cela zbirka šteje 64 četverglasno harmoniziranih narodnih pesmi ter 15 enoglasnih rezijanskih. Zbirka stane 30 K ter se dobiva v pisarni Glasbene Matice v Ljubljani, Gosposka ul. 8/I.

— **Za Miklavžev dar ruski stradalci** deci so nabrali učenci osnovne šole v St. Janžu na Dolenjskem 1120 kron. Znesek se je odposlal pokrajnski upravi v Ljubljani. Posnemajte vrle šentjanče, da bo pomoč tem izdatnejša!

— **Namesčenje provizoričnih mest.** (Dopis.) Kakor so nam poročali listi, spadalo bo odslej tudi provizorično namesčenje v kompetenco višjega šolskega sveta. Učiteljstvo bi to odredbo pozdravilo z največjim zadovoljstvom, ako bi

bilo prepričano, da je s tem storjen konec protekcijam. A kakor kažejo primeri, kjer je že do sedaj višji šolski svet delil mesta ne moremo imeti posebnega zaupanja v novo odredbo. Osebito smo opažali pri nameščanju v Mariboru, da se višji šolski svet ni oziral le na kvalifikacijo in službeno dobo, ampak delil mesta istim, ki so bolj vztrajno pritiskali kljuke po Ljubljani. In tako je marsikatera izborna učiteljica, domačinka, ki se je tudi potegovala za Maribor, ostala na deželi in še bo ostala, ker tukaj pridejo v prvi vrsti v poštev žene raznih doktorjev in hčerke raznih svetnikov, za naše domačinke je konci dobro Prekmurje, v Maribor pa pridejo učiteljice, za katere ni več prostora v Ljubljani ali kakem lepšem kraju na bivšem Kranjskem. Radovedni smo, ali bi Ljubljana tudi tako velikodušno sprejela naše domačinke. — Prav, da so padle meje, a plot se je tako nerodno podrl, da se iz juga prav lahko pride na sever, a nasprotno ni mogoče.

Vestnik meščanskih šol.

IOSIP BRINAR:

Učni načrt zgodovine

(Dalie)

STARI VEK.

- I. Naša domovina v prazgodovinski dobi.
- II. Najstarejši učenci naših pradedov (Egiptčani, Feničani, Babilonci, Perzijci).
- III. Grki: 1. Dežela, vera in narodne igre. 2. Junaška doba (Heraklej, Tezej, Trojanska vojna). 3. Postavodajalca Likurg in Solom. 4. Perzijske vojne. 5. Periklej. 6. Sokrat. 7. Filip Macedonski in Demosten.
- IV. Aleksander Veliki. — Aleksandrijska kultura.
- V. Rimljani: 1. Ustanovitev Rima. 2. Judovlada. 3. Kralj Pir. 4. Ilirci. 5. Hannibal. 6. Julij Cezar. 7. Rimsko cesarstvo in krščanstvo. 8. Konstantin Veliki. 9. Naša domovina v rimski dobi. 10. Družabne uredbe in kultura Rimljanov.
- VI. Kultura v starem veku.
- VII. Na predelu starega in srednjega veka.

SKREDNJI VEK.

A) Postanek slovanskih držav.

- I. Stari Slovani — Slovenci: 1. Pradomovina Slovanov. 2. Življenje starih Slovanov. 3. Preseljevanje Slovanov. 4. Obri in Samo. 5. Slovenci pod nemško oblastjo. — Karel Veliki. 6. Krščanstvo v Slovenih. 7. Ciril in Metod.
- II. Hrvatska: 1. Ljudevit Posavski. 2. Postanek Hrvatske (Trpimir, Branimir, dalmatinska mesta). 3. Hrvatski kralji (Tomislav, Štefan Držislav, Zvonimir). 4. Hrvatska izgubi samostojnost (Koloman). 5. Madžari. (Štefan Sveti).
- III. Srbija: Srbsko državno središče (Raška). 2. Duklja ali Zeta (Štefan Vojislav, prvi srbski kralj Mihajlo, Duklja izgubi vodstvo Srbije). 3. Srbija na višku moči. (Nemanja, sv. Sava, Dušan Silni).
- IV. Sosedje Srbije: 1. Macedonija (Samuel, bitka pod Belasico). 2. Bolgarija (Boris, Simeon). 3. Bizantija (Verski beji, Vasilij II., bizantinska kultura). 4. Krížarske vojne (Romarji, Mohamed, arabska kultura, vzroki krížarskih vojev, prva in tretja krížarska vojna). 5. Kulturne razmere po krížarskih vojnah (Samostani, škofje in papeži, vpliv krščanstva na kulturo, viteštvo).
- V. Severni in vzhodni Slovani: 1. Velikomoravska in Češka. 2. Baltiško-poljski Slovani. 3. Poljska. 4. Rusija.

B) Propadanje jugoslovanskih držav. — Turška sila.

- I. Slovenci in Hrvati pod tujo oblastjo. — Čehi: 1. Razkovanje slovenskih pokrajin. (Razne krajinne, Bebenbergovci). 2. Otakar Přemysl. 3. Oblast Habsburžanov na Slovenskem. 4. Ustoličevanje koroških vojvod. 5. Celjski grofje. 6. Hrvatska združena z Ogrsko. (Arpadoviči, Tatari, knezi Šubić-Zrinjski, Anžvinci). 7. Kralj Matjaž. 8. Luksemburžani na Češkem. 9. Husiti. — Devica Orleanska.
- II. Doba turške sile: 1. Prihod Turkov. — Zadnji vladarji Srbije. (Uroš, bitka ob Marici, knez Lazar). 2. Bitka na Kosovem. — Posledica kosovske bitke. 3. Kraljevič Marko. — Despoti. 4. Bosna. (Kulin ban, Štefan Tvrdko, propadanje bosne). 5. Dubrovnik. 6. Turški napadi na slovenske dežele. (Koparski napadi, obramba slovenskih pokrajin).

C) Kultura v srednjem veku.

- I. Kultura v Slovincih in Hrvatih: 1. Kmetje. (Robstvo med Slovenci, kmetiška beda, nezgode). 2. Srednjeveška mesta.
- II. Družabne razmere in kultura v

Srbiji: 1. Državne in družabne uredbe. 2. Vera in prosveta.

III. Humanizem in renesansa.

IV. Iznajdba srednjega veka. (Knjižgotisk, papir, smodnik, kompas).

V. Prekmorska odkritja.

(Dalie prih.)

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine i. t. d. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Frančiškanska ulica šte. 6.

— **k Nejnovejši zpúbos kreslišké,** napsal Jos. Jar. Filipi. Druhý vydání. S 248 obrázky v tekstu a 10 baravnými tabulkami. Spisů Dědictví Komenského, čís. 108. Členská cena Kč. 21. — Pro nečleny 35. — V Praze 1921. Nákladem Dědictví Komenského. Knjiga je izšla pomnožena v drugi izdaji in je pisana za učitelje na ljudskih šolah. Avtor pravi: »Razume se samo po sebi, da se je bilo vedno ravnati pri predelovanju knjige v novi izdaji po »Učnih načrtih za risanje na občin Ljudskih in meščanskih šolah« kakortudi po »Navodilih« (k tem načrtom * Vse se dobi po 2 K v Drž. zal. šol. knjig v Ljubljani) — ker bi ne imelo zmišla pisati knjigo proti uradnim uredbam, katere so sicer po mojem mnenju načeloma docela dobre. — Naglašam to, ker se zdi novim prerokom, ki očitno teh učnih načrtov in naredb ne poznajo, ali na njihovega duha ne umejo, potrebno, učiti proti njim tam, kjer prav nič ni treba njihove (!) »nove« (?) metode. Knjiga obsega: Risanje s kredo, svinčnikom in peresom, risanje in slikanje z barvniki, slikanje s čopičem, izrezovanje in iztrgvanje v papirju. — Pod temi poglavji pri naša navodila v **preizkuševalni metodi:** prostolehtne vaje, otenjava s svinčnikom predmete v perspektivi, išče ornamentalne motive in razlaga vsako snov. — V **metodi prima** upodablja cvetice, veje, pokrajine, žive živali, strojna dela, z barvniki uporabne predmete, peresa, metulje, okraske, školjke i. dr. — Proste čopične vaje so preobširne, da bi se mogle navajati, ker obsegajo vse mogoče motive, zlasti tudi pokrajine, figure in živali. — Istotako se ponavljajo razni motivi v **izrezovanju iz papirja.** — Čehi so vedno pred nami. Ko se pri nas ni niti uvedla popolno ta po instrukcijah uradno odobrena metoda, goji se pri njih že mnogo radikalnejša »psiološka metoda risanja«, ki zahteva od učitelja še mnogo več umetniškega čuta nego ta, in se izvaja mnogo težje, zlasti v polnih razredih, kjer je nemogoče individualiziranje. — Naj bi se zato naše učiteljstvo obrnilo k virom, ki nam prihajajo iz teh prosviteljskih strani, in naj bi se osamosvojilo vplivov, ki so kvarni metodi predmeta. Ni mi namena ocenjevati pričujočo knjigo, ker bo ta naloga poverjena izkušnemu strokovnjaku ljudsko in meščanskošolskega risanja, še vedno delavnega na tem torišču. Priporočam pa jo vsem, ker je avtor znan po svojih izbornih strokovnih spisih, zlasti pa, da nadomesti nemške knjige te vrste v naših šolah in knjižnicah in pomaga odvracati od blodeni na našem strokovnem polju in podpirati uspehe. — Fr. Suher.

Planinski Vestnik. Vsebinska 6. in 7. zvezka: Dr. H. Tuma: Kalnder, Lanževica, planina za Skalo. — J. K. in T.: Na zasneženi Triglav. — Pavel Kunaver: Jame v Trnovskem gozdu in na planoti Lokovec. — Društvene vesti: Zimska soba v Cojzovi koči. »Ižanski Vintgar«, Planinske kočje, popravila. Pri Cojzovi koči. Erjavčeva kočja. Orožnova kočja. Pri Hotelu Zlatorogu. Pri Kadilnikovi koči. Pozor, planinci! — Obzor: † Josip Hauptman, Izlet na Kum, Razstava planinskih slik. — Naše slike: Turški žleb, Zasneženi Aljažev stolp, Jama »Okroglica« na Plehu.

— **k Fran Erjavec: Izbrani spisi za mladino.** Priredila Fran Erjavec in Pavel Flerč. Z risbami okrasil Fr. Podrekar. V Ljubljani 1921. Tiskala, izdala in založila Učiteljska tiskarna. Strani LXI—486. Cena 28 Din. Za Levstikovimi izbranimi spisi za mladino smo dobili sedaj Erjavčeve izbrane spise kot V. zvezek idicije »Slovenski pesniki in pisatelji«, ki jo prirejata in urejata Fran Erjavec in Pavel Flerč. V skromni naši mladinski literaturi bo tvorila ta zbirka, **ilustrirana od najboljših naših umetnikov** gotovo prvo mesto, saj nam obeta podati izbor najboljšega in najlepšega, kar so napisali tudi za mladino doslej prvi naši pesniki in pisatelji. In med temi našimi klasiki je morda napisal zlasti Erjavec, da pri nas nedosežni opisovalec narave, kar bi mo-

* Pri nas veljajo isti. Izdalo jih je naučno ministrstvo v stari Avstriji.

rala mladina s pridom in z užtkom čitati zopet in zopet. Ne moremo se tedaj čuditi razmeroma velikemu obsegu knjige, saj bi bilo škoda izpuščati vsake vrste. Knjiga je razdeljena 1. v obsežni in dosedaj najizčrpnejši življenjepisi, 2. Andersenove pravljice, 3. povesti, 4. potopise, 5. slike iz narave, 6. iz »Domačih in tujih živali v podobah.« 7. tolmač. Tako tvori knjiga na eni strani popolno sliko pisateljevega dela, na drugi strani pa res sočno in prvovrstno mladinsko čtivo, ki ga naši mladini še vedno tako manjka. Elegantno in razkošno opremljena knjiga bo primerna zlasti za darila, zato upamo, da ne bo manjkala v nobeni knjižnici in v nobeni hiši.

— **k Gospodinjski koledar Jugoslovenske Matice.** Kar smo že davno pogrešali, kar je manjkalo osobito našim gospodinjim, to nam je dala sedaj naša Jugoslovenska Matica, ki je izdala pod spretnim uredništvom priznane pisateljice Utve gospodinjski koledar. V tri dele je razdeljen gospodinjski koledar. Prvi del obsega koledar, kolkovne in poštne pristojbine, mere in uteži in kratke podatke o naši vladarski hiši. Temu sledi cela vrsta izbranih člankov naših prvih strokovnjakov in strokovnjakinj o gospodarstvu. Univerzitetni profesor dr. Kušelj priobčuje članek »Žena kot soproga in mati«, o zaščiti materinstva in dojenčkov piše Štebi Alojzija, Minka Govekarjeva razpravlja o »Poklicu gospodinj« »Materam« pa je napisala toplo občutene besede Marica Bartol, nakar sledi vsega uvaževanja vreden članek Marije Kmetove »Nekaj besed«. »Razdelitev dnevnega dela v gospodinjstvu« Jerica Zemljanova. Uvaja strokovne članke o »Gospodinjstvu« inž. Rada Laha in »Kmetijsko gospodinjstvo« tečaj po deželi« gosp. Rohrmanna, sta nadaljna članka, ki strokovnjaško obravnava naše še vse pre malo razvito gospodinjstvo. Sledje praktični nasveti za gospodinjje, ki jih uvaja članek Jerice Zemljanove »Velika noč v gospodinjstvu«. Članku sledi temeljni spis g. Črnagoja o vrtnarstvu, ki je bogat najboljših nasvetov za gospodinjje. O naših narodnih nošah spominja prof. Sič. Ko prejme gospodinja še koristne nasvete za dom in za kuhinjo zaključuje poselski red, izvrstno urejen in bogat prvi del koledarja. Drugi del je izpolnjen s troškovnikom, ki je sestavljen tako pregledno in tako obsežno, da navaja naravnost vsako gospodinja k rednemu zapisovanju vseh izdatkov. Po pravici pravi pisateljica, da je troškovnik spominjska knjiga vsake gospodinjje. Zato je prav, da mu je odmerjen tako velik prostor 112 strani velike osmerke. Koledarju so še prideljeni številni oglasi, ki so Jugoslovenski Matici v čast pa tudi v vestno podporo, vsled česar se naj gospodinjje ozirajo na tvrdke, ki imajo zmišle za Jugoslovensko Matico. Gospodinjski koledar Jugoslovenske Matice je vezan in šteje brez tiseratov 100 strani velike osmerke. Velja za člane 20 K za nečlane 30 K in se naroča pri Jugoslovenski Matici, Ljubljana, Pred Škofijo št. 21. Gospodinjje! Naj ne bo slovenske hiše, ki ne bi imela gospodinjkega koledarja »Jugoslovenske Matice«.

— **k France Zbašnik, Pesmi.** Uredil in uvod napisal Pavel Karlin. Ljubljana 1922. Založila Tiskovna zadruga, 80 str. XVII—91. Cena 8 Din., po pošti 50 p več. Poleti 1918 je padel na bojnem polju France Zbašnik, mlad slovenski poet iz ribniške doline, čigar ime širši javnosti še ni bilo znano, čigar pesmi pa pričajo, da je bil eden izmed najboljših nadarjenih učencev župančiča, Murna, Ketteja in Cankarja. Bil je tudi eden izmed tistih, ki so jih preganjale avstrijske oblasti še kot srednješolca radi veleizdaje. Njegov prijatelj Pavel Karlin je sedaj njegove pesmi uredil, jim napisal lep uvod in jih s pesnikovo sliko vred izdal pri Tiskovni zadrugi. Toplo jih priporočamo. Naročajo se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica nasproti Glavne pošte.

— **k Zvonček,** list s podobami za slovensko mladino. Izšla je 11. številka, ki prinaša sledečo vsebino: Dr. Lah: Prorokovanje; Drag. H.: Trgovce in seljak; J. Vandot: Striček Radonja; L. Ogorek: Dr. Ivan Tavčar; Humek: Pri-povedka o dvonožcu; Anča: Prvi korak; M. Grošljeva: Nadi Bogadyjevi, Fr. Erjavec: Srbske narodne pripovedke; S. Palček: Srebrni zvončki.

— **k Slovenske narodne pesmi iz Benečije.** V zelo lični nyanji obliki in pri-ročnem zvezku je izšla lepa zbirka narodnih pesmi, ki nam izpopolnjuje zbirko naših narodnih pesmi tudi na ozemlju, ki je že zdavna odtrgano od nas. Cena 30 K je tako nizka, posebno še ker je zvezek tako obsežen, da omogoči čim-